

דבר רישי"ח

ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

גליון זה יוצא
לע"נ הרה"ג
ר' אשר זאב ב"ר אבא
לוריא זצ"ל

דבר העורך

פרשיות השבוע מדברות על עניני נגעים הבאים לאדם על כמה סוגי עברות, וכתוב ברש"י "לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דברים", על חומר האיסור של המדבר לשון הרע ועל עונשו ידועים דברי החפץ חיים שהאריך מאד בספרו בחומר האיסור ובעונשים המגיעים למי שלא שומר את פיו ולשונו.

ראיתי בקונטרס "מנחת תודה" שסיפר רבינו וז"ל: "פעם הלכתי עם החזון אי"ש ברחוב [איפה שהיום סוף רחוב חזו"א ליד הבית קברות] ולפתע אמר לי שבמקום שעכשיו אנחנו הולכים עברו כאן ודברו בלימוד התורה ואמר החזו"א שבמקום שעברו בני תורה ודיברו בלימוד אפשר להרגיש את זה !!! ואמר רבינו להגיע לדרגה זו, אפשר רק על ידי לימוד התורה הקדושה" עכ"ל.

רואים אנו במעשה זה את המעלה הגדולה למי שלומד ומדבר בדברי תורה שלימודו משפיע אפילו על המקום שהלך שם, ומזה נלמד כמה חמור מי שחלילה מדבר או שומע לשון הרע שמקלקל לא רק את עצמו אלא גם את מקומו.

שנזכה לשמור את פינו מלשון הרע ורכילות ונזכה להגיע לדרגה שיאמרו על שיחות החולין שלנו שהם צריכים לימוד.

בברכת עטרת

ע.

פשט על התורה

"ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" פירש"י ועץ ארז לפי שהנגעים באין על גסות הרוח מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב וקשה מה צריך ב' דוגמאות כתולעת וכאזוב ועוד דהוי ליה להקדים האזוב דאזוב גדול מהתולעת (עיי' נדה כו א' דשיעור אזוב טפח) והוי ליה למנקט לא זו אף זו, אמנם יתבאר על פי דברי הרמב"ם פ"א ופ"ב מדעות שכתב הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות כו' אך אם היה רחוק לקצה הא' ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא המדה הבינונית כו' כגון אם היה גבה לב ינהיג עצמו בבזיון הרבה וישב למטה מן הכל וילבש בלויי הסחבות המבזות את לובשיהן וכיוצא בדברים אלו עד שיעקור גובה הלב ממנו ויחזור לדרך האמצעית שהוא דרך הטובה ולכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל ימיו עכ"ל הרמב"ם (ומה שכתב שם בה"ג שבגאווה צריך לילך עד קצה האחרון ע"ש בלח"מ שמיישב זה שהכוונה קרוב יותר לקצה האחר) ועל פי זה מדויק הפסוק שאם נתגאה כעץ ארז צריך להשפיל עצמו עד הסוף כתולעת ואחר כך יחזור לדרך האזוב שהוא קצת ממוצע.

(מעמא דקרא)

דרש על התורה

"מחוץ למחנה מושבו".

חוץ לג' מחנות שהוא כל העיירות המוקפות חומה (כלים פ"ק מ"ז).

"והזה על המטהר".

כלאחר ידו וי"א על מצחו (נגעים רפ"ד).

(למכסה עתיק)

על ההפטרה

"ויעץ אחד מעבדיו ויאמר ויקחו נא חמשה מן הסוסים הנשארים וגו' ונשלחה ונרא' ויקחו שני רכב סוסים וישלח" וגו', המפרשים כ' שאע"פ שהוא אמר ה' סוסים לא רצו להכניס ה' בסכנה ולא שלחו רק שנים, וצריך ביאור מה היה דעתו לשלוח חמשה כיון דסגי בשנים, וי"ל דהיה כאן נידון מה עדיף ודעת העבד הי' שיותר טוב לקשור לרכב חמשה סוסים כדי שאם ירדפו אחריהם יוכלו לברוח במהרה יותר (כמ"ש במכילתא ריש בשלח לשעבר לא היו אלא ב' סוסים שהיו מריצים המרכבה ופרעה הוסיף עליהם אחד בשביל למהר לרדוף אחר ישראל שנאמר ושלישים על כולו ושלמה הוסיף ד' אנטונינוס הוסיף ה' כו' ע"ש), אבל המלך החליט שיותר טוב לשלוח שנים כל א' ברכב לעצמו כדי שאם ירדפו אחר א' יוכל עכ"פ השני להנצל ויבא להודיע ע"ד והי' המחנה הנשאר לפליטה, וז"ש ויקחו שני רכב סוסים היינו שכ"א הי' ברכב בפ"ע.

(מעמא דקרא)

שו"ת בעניני הפרשה

ש. "וכבס המטהר את בגדיו וגילח את כל שערו" וגו' יש לדקדק דהכא הקדים הכתוב כיבוס בגדים לגילוח שיער ואילו להלן פסוק ט' הקדים הכתוב גילוח שיער וכיבוס בגדים כדכתיב שם "והיה ביום השביעי וגלח את כל שערו..... וכיבס את בגדיו" וגו'.

ת. בהחלט שהוא טמא כיבוס בגדים בסוף בגמר הספירה אבל בסוף שהוא רק לכבוד הקרבן גופו קודם.

(ספר תשובות הגר"ח)

הערות וביאורים בסוגיא דרשב"י

מדוע ענשו ליהודה בן גרים והרי רבי שמעון בר יוחאי דיבר באפי תלתא

איתא בגמרא בשבת דף ל"ג ע"ב "הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג" וכתב רש"י דיהודה בן גרים סיפר הדברים לתלמידיו או לאביו ואמו ולא להשמיען למלכות ונשמעו על ידו למלכות, ובסוף הסוגיא דף ל"ד ע"א א"י "נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גרים אמר עדין יש לזה בעולם נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות" הרי דענשו ליהודה בן גרים על שסיפר הדברים, ויל"ע בזה דהנה הרמב"ם בפ"ז מהל' דעות ה"ה כתב וז"ל "אחד המספר בלשון הרע בפני חברו או שלא בפניו והמספר דברים שגורמין אם נשמעו איש מפי איש להזיק חברו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו ה"ז לשה"ר, ואם נאמרו דברים אלו בפני שלשה כבר נשמע הדבר ונודע ואם סיפר הדבר אחד מן השלשה פעם אחרת אין בו משום לשה"ר והוא שלא יתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר". ומיהו יל"ע דהנה הר"מ כ' דהיכא שנשמעו הדברים בפני שלשה כבר נשמע הדבר ונודע ואין בו משום לשה"ר, והנה רשב"י דיבר הדברים בפני שלשה וא"כ אמאי ענשו ליהודה בן גרים והרי הוא לא התכוון להעביר הקול ולגלותו יותר וכדפרש"י כדלעיל. והחפץ חיים בהלכות לשון הרע כלל ב' בבאר מים חיים אות י"ב כתב לתרץ דכיון שכל ההיתר של דבר שנאמר באפי תלתא שמותר לספרו הוא דוקא באנשים שיש חשש שיעבירו הדברים, אבל אם זה היה בפני אנשים יראי אלקים שנוהרים מאיסור לשון הרע ממילא אין דבר זה עשוי להתגלות ואסור מה"ת לספר אח"כ דבר זה לאחר ואפי' אם רק אחד מהשלשה היה איש ירא אלקים שנוהר מאיסור לשון הרע גם דינא הכי דתו ליכא שלשה מפרסמים, ולפי זה ניחא מה שהעניש רשב"י ליהודה בן גרים אף שהוא דיבר באפי תלתא משום דהרי הדיבור היה בפני גדולי הדור ובהם לא שייך כלל זה, וכן אמר לי מו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א ליישב דאם האפי תלתא הם תלמידי חכמים של"ח שהם יפרסמו בזה ליכא ההיתר דאפי תלתא.

(קונטרס תורתו מגן לנו)

שו"ת בעניני ספירת העומר

(הובא בקונטרס "פסקי שמועות")

ש. מה הדין אם ספר ספירת העומר ותוך כדי דיבור חזר בו משום שחשב שטעה ביום ולמחרת בלילה התברר לו שלא היה צריך לחזור בו וטעה במה שחזר בו האם יכול לספור בברכה.

ת. עלתה לו הספירה, וכדמבואר במלחמות סופ"ק דברכות בסוגיא דשכרא דחזרה בטעות לא הוי חזרה.

(ספר דולה ומשקה)

ש. מה הדין כשאמר את יום הספירה כגון שאמר לחברו היום ל"ג בעומר לא אומרים תחנון, האם יצא ידי חובה בספירה זו, או יכול לספור בברכה.

ת. יצא בדיעבד, ויחזור לספור בלא ברכה.

(קובץ חוקת הפסח על שונה הלכות)

ש. מה הדין אדם שביום ה' בלילה שכח לספור ספירת העומר ונזכר ביום שישי אך כבר קבל שבת, האם יכול לספור או שזה כבר יום אחר

ת. מסתבר שיספור.

(ספר דולה ומשקה)

ש. מה הדין אדם שבא לבית הכנסת לתפילת ערבית ומצא את הציבור בשמונה עשרה והתחיל להתפלל עמם שמו"ע וכעת לאחר שמו"ע צריך להשלים ק"ש וברכותיה האם יכול לספור עם הציבור קודם עלינו ספירת העומר, או שצריך לקרוא קודם קריאת שמע משום תדיר קודם

ת. לא הוי תדיר, משום דלא הוי בעידנא כיון שבא לומר עלינו.

(קובץ חוקת הפסח על שונה הלכות)

ש. במשנה ברורה מבואר דאם ספר וחשב שלא לצאת ידי חובה יכול לספור בברכה אף באותו יום, האם כשחברו שואל אותו מה היום יכול לחשוב אני לא רוצה לצאת ולענות את מספר היום, האם טוב לעשות כן לכתחילה.

ת. לא טוב לעשות כן לכתחילה, כיון שיש מ"ד שאומרים שיוצא משום שאין צריכות כונה.

(קונטרס "פסקי שמועות" שאלת המחבר הרב ר' אליהו גולדברג שליט"א)

ש. אם חושש שמא באחד מימי הספירה יוציא את מספר היום ואח"כ יכנס לספיקות לענין הברכה, ורוצה לעשות תנאי לפני ימי הספירה שכל ספירה שיספור שלא לשם המצוה שלא תחשב כספירה האם מהני.

ת. לפי השיטות שמהני תנאי על נדר בערב ראש השנה אף אם בשעת הנדר לא זוכר את התנאי שפיר אך למאן דסברי דלא מהני התנאי רק אם בשעת הנדר זכר את התנאי, אבל אם לא זכר את התנאי לא מועיל והנדר קיים, הוא הדין כאן לא מועיל תנאי שעושה בתחילת ימי הספירה.

(קובץ חוקת הפסח על שונה הלכות)

ניתן לשלוח בקשה להצטרפות קבועה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל עובדות מרבינו שליט"א (ממקור ראשון בלבד) וכן מכתבים עם תשובות כדי שנוכל לפרסמם ולזכות את הרבים.

הערות והארות יתקבלו בברכה 057-3145900 ניתן להנציח לע"נ לרפואה ולהצלחה